

*В статье проанализированы предпосылки, которые сложились на трехстороннее сотрудничество между Польшей, Францией, Германией в 1991, а также указано на мотивацию и ожидания, которые руководили лидерами, политическими элитами стран; раскрыто явление “асимметрии” в веймарской дипломатии, как и основные направления сотрудничества, подведено итоги деятельности веймарских саммитов; указано на взаимозависимость экономического сотрудничества и сотрудничества в отрасли безопасности.*

**Ключевые слова:** Веймарский треугольник, евроинтеграция, “троянский конь”.

*The article analyzes the conditions that contributed to the trilateral cooperation between Poland, France, Germany, in 1991, as well as attitudes, motivations and expectations, who led the leaders of the political elite; discovered the phenomenon of “asymmetry” in Weimar diplomacy; The basic directions of cooperation and results of Weimar summit; given the interdependence of European integration and security issues.*

**Keywords:** Weimar Triangle, European integration, “Trojan Horse”.

**УДК 94 (450): 282:314.742**

**ББК 63.3 (4 Іт)**

**Алла Горбенко**

## **СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАТОЛИЦЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ СЕРЕД ІМІГРАНТІВ У РИМІ**

*Стаття присвячена соціальній діяльності католицьких інституцій серед іммігрантів в італійській столиці на початку 80-х років ХХ ст., коли значно зріс потік іммігрантів до країни, і в наш час. Розглядає історію створення спеціальних організацій для опіки над мігрантами та методологію їх роботи.*

**Ключові слова:** імміграція, соціальна діяльність, опіка, Католицька Церква, Рим, “Карітас”.

Італія, досягнувши досить високого рівня добробуту та поваги до прав людини, стала країною, яка приваблює тисячі іммігрантів. Темпи зростання та масштаби імміграції поставили перед італійським суспільством завдання розробки адекватних заходів, які б з одного боку регулювали інтенсивність міграційних потоків, а з іншого – забезпечували б захист елементарних прав мігрантів. Ініціювала та фактично очолила цей процес в Італії Католицька Церква. І причиною цього стала низка факторів. По-перше – це місцезнаходження самого Святого Престолу. По-друге, відстежуючи проблему міграцій вже понад сто років, представники Церкви здобули чималий досвід супроводу та опіки над італійськими емігрантами. Також цілком закономірно, що Рим, як столиця і великий мегаполіс, став місцем осідання і транзиту великої кількості мігрантів, а як центр католицизму – місцем появи та генерації ініціатив Церкви у міграційному полі. Тому метою цієї статті є відстеження процесу створення і розгортання діяльності структур для іммігрантів та стислий аналіз їх роботи. У ході дослідження ми спиралися на звіти пасторальних органів “Карітас”, матеріали, розміщені на їх інтернет-ресурсах, та на праці окремих італійських авторів.

Насамперед зазначимо, що в опрацьованій нами літературі Рим часто називають столицею іммігрантів. І небезпідставно, оскільки на початках інтенсифікації міграційних потоків до Італії в ньому зосереджувалося 22,5% усіх іммігрантів країни та 90,6% усіх іммігрантів регіону Лаціо [3, р.337]. Протягом наступних десятиліть ця тенденція майже не змінилася.

Лідером у процесі організації соціальної роботи серед іммігрантів є пасторальний орган Єпископської конференції Італії “Карітас”, що має дуже розгалужену структурну мережу як на національному рівні (“Карітас Італія”), так і регіональних, місцевих рівнях (дієцезійні та парафіяльні “Карітаси”), а також на міжнародному (“Карітас Європа”, “Карітас Інтернаціоналіс”). У Римі, звичайно, це “Карітас Рим”, який діє вже більше тридцяти років. Він був створений 10 жовтня 1979 р. Один із його засновників і перший директор дон Луїджі Ді Лієгро став натхненником організації допомоги іммігрантам та

вивчення міграційної ситуації. У своїй книзі “Планета імміграція. Від конфлікту до солідарності” Л. Ді Лієгро зазначав, що “Карітас” – це виразник солідарності Церкви. І, хоча, організація створює величезні проекти і часто сама фінансує їх, залучаючи широке коло волонтерів, Ді Лієгро називає основним її завданням апелювати до людського сумління, формувати суспільну свідомість, надихати і спонукати до милосердя. Також він підкреслює, що “Карітас” не претендує на ексклюзивну унікальність, а є готовим до співпраці з іншими організаціями, як церковними, так і світськими [3, р.26–27].

Історично першою структурою для іммігрантів став, створений 6 січня 1981 р. у системі “Карітас Рим”, Центр звернень для іноземців на вул. Зоколлетте (Centro d’ascolto Stranieri)\* [3, р.343]. На підтвердження слів про лідерство Церкви наведемо такі факти: перший закон про імміграцію був прийнятий парламентом Італії у 1986 р., а тільки в 1989 р. був заснований перший спеціальний комунальний відділ імміграції при столичному муніципалітеті (Ufficio speciale immigrazione del Comune capitolino) [1, р.90]. Окрім вирішення основних проблем, метою його діяльності також визначалось: координація різних проектів “Карітасу Рим” для іммігрантів і технічна та організаційна підтримка проектів дієцезії Риму, окремих парафій чи релігійних інституцій. З першого ж ранку роботи центру не бракувало користувачів. Уже в 1989 р. він приймав до 200 осіб щоденно [3, р.344]. За 1990 р. було зареєстровано 10397 тих, хто вперше звернувся по допомогу [2, р.334].

Обов’язками цього та й усіх інших центрів звернень є: надання інформації, реєстрація тих, хто звернувся по допомогу, проведення індивідуальної співбесіди та фіксація особистих, сімейних, професійних даних, видача посвідчення, пред’явлення якого забезпечує доступ до інших видів допомоги в системі “Карітасу”, поновлення посвідчень, взаємодія з парафіями та релігійними згромадженнями щодо надання тимчасового житла іммігрантам, які перебувають в особливо скрутному становищі, сприяння у вирішенні конфліктних ситуацій між місцевим населенням та іммігрантами. За результатами співбесід формулюється проблема (запит) та розписується її поетапне вирішення. Працівники центру взаємодіють з квестурами (поліцейськими управліннями), з комунальними відділами імміграції. Також у центрі надається допомога з придбання авіа та залізничних квитків, оплата камер зберігання багажу, забезпечення немовлят молоком та необхідними речами. При підтримці волонтерів у центрі діє школа вивчення різних рівнів італійської мови та курси малювання, що пришвидшує соціалізацію й інтеграцію іммігрантів [3, р.344].

Окрім надання допомоги так званого першого рівня (тимчасове проживання, одяг, їжа та засоби гігієни, вивчення мови), центр намагається відповідати і на більш складні запити (супровід до медичних та адміністративних установ, фінансова допомога, запис дітей до навчальних закладів). Також у центрі надаються юридичні консультації щодо легалізації перебування в Італії, щодо поновлення документів, процедури об’єднання родини тощо [6]. За 33 роки діяльності ця структура перетворилася на досвідчений управлінський центр, що координує усі проекти, які стосуються імміграції.

Важливим моментом у діяльності центру була організація ведення документації, в якій фіксувалася інформація про іммігрантів, що звертаються по допомогу. Так центр став місцем накопичення цінних статистичних даних, на основі яких вивчаються соціально-економічні характеристики явища. З метою аналізу інформації та проведення досліджень центр налагодив співпрацю з університетами та громадськими організаціями. Дуже скоро підтвердилася далекоглядність такої діяльності.

Центром звернень для іноземців був організований притулок на вул. Марсала (Ostello della Caritas di via Marsala). Згодом він отримав ім’я Луїджі Ді Лієгро, який

---

\* Оскільки італійське слово “ascolto” перекладається як “вислуховування”, ми використовуємо термін “центр звернень”, що є авторським перекладом і, на нашу думку, є більш логічним, милозвучним та не змінює суті поняття.

знову ж таки ініціював його створення. 10 квітня 1983 року Ді Лієгро опублікував лист-звернення “Західний рай закінчується на вокзалі Терміні”, в якому, апелюючи до уряду та представників місцевих адміністрацій, описував ситуацію біженців та іммігрантів в італійській столиці, число яких стрімко збільшувалося. В результаті він домогся розміщення 130 іммігрантів у приміщеннях чернечих згромаджень Риму та виділення мером Уго Ветере 50 млн лір для найнагальніших заходів “Карітасу” [1, р.176]. 26 липня 1984 р. у найважливіших періодичних виданнях надрукував відкритого листа, у якому звертався до керівництва державної залізниці, Міністерства транспорту та римського муніципалітету з проханням сприяти у створенні притулку неподалік вокзалу Терміні. І вже 15 жовтня 1984 р. була підписана угода між муніципалітетом Риму, “Карітасом Рим” та Державною залізницею про створення притулку, урочисте відкриття якого відбулося 27 квітня 1985 р. [1, р.178–179]. З самого початку діяльності притулку більшість користувачів становили іммігранти. Так, у 1989 р. їх кількість складала 50,7% [3, р.352].

Менші за розмірами притулки були створені на околицях міста. Наприклад, сімейний будинок у зоні Фідене, який за 1989 р. прийняв 3213 осіб, та центр Санта Г'ячінта (Santa Giacinta) у Понте Казіліно, для потреб якого міська влада надала приміщення колишньої фабрики [3, р.355]. За 24 роки діяльності центр значно розширив види діяльності (сьогодні там діє бібліотека, мультимедійний клас, майстерня кераміки, спортивна зала, стоматологічний кабінет тощо) і перетворився у справжнє “містечко солідарності” [15].

З початком 1990-х років імміграційні потоки в Італії значно інтенсифікувалися. Стало очевидним, що імміграція стає частиною буденного життя італійців. Переважно однорідне в етнічному, культурному та релігійному плані італійське суспільство почало сприймати таку реальність неоднозначно. В країні розгорнулася широка громадська дискусія. Один із перших резонансних випадків теж стався в столиці. У липні 1990 р. після закінчення чемпіонату світу з футболу в Римі італійські мас-медіа виявили, що для облаштування території та околиць вокзалу Терміні з них були виселені всі безхатченки та іммігранти без надання їм будь-якої допомоги. Біля двох тисяч іммігрантів (майже всі легальні) знайшли притулок на покинутій фабриці макаронних виробів “Пантанелла”, де проживали в абсолютно нелюдських умовах. Влада столиці виявилася неготовою до вирішення такого роду проблем і дозволила поширитися панічним і ворожим настроєм серед населення. Л. Ді Лієгро виступив проти примусового виселення нелегалів та спробував налагодити діалог та співпрацю з владними інституціями [1, р.171]. “Карітас Рим” організував надання допомоги мешканцям “Пантанелли”, через що наразився на критику. В жовтні у внутрішньому дворі фабрики за підтримки “Карітасу” навіть була відкрита невелика медична амбулаторія, проте вже в лютому 1991 р. остання група іммігрантів була насильно виселена з приміщень [1, р.184]. Тому стала очевидною неготовність адміністративних структур і суспільства до розв'язання подібних проблем та незамінність соціальних проектів Церкви.

До структур, організованих “Карітасом” на початку 90-х рр., належить ряд їдалень, зокрема в Остії (зона Прімавалле) та в центральному кварталі Колле Оппіо. Щодо їх користувачів, то і в цьому випадку чотири п'ятих усіх відвідувачів їдалень становили іммігранти [3, р.347]. Згідно з методологією роботи “Карітасу” їдальні не тільки пропонують гарячу їжу, але й проводять моніторинг основних проблем іммігрантів, залучають до роботи членів парафіяльних громад та всіх небайдужих волонтерів. Обов'язково є присутність одного священника та двох черниць [3, р.348].

Одним із напрямів роботи столичного “Карітасу” стала опіка над дітьми іммігрантів та неповнолітніми, позбавленими батьківської опіки. З 1990 р. до імміграційної сфери “Карітасу Рим” входить дитячий садок “Маленький світ” (Piccolo Mondo), який приймає дітей віком від 3 місяців до 3 років. Метою створення такого закладу стало сприяння зменшенню кількості репатріації дітей іммігрантів, сприяння об'єднанню

сімей [10]. 30 травня 1990 р. він став співзасновником міжкультурного центру “Блакитне небо” (“Cielo Azzurro”) для дітей іммігрантів віком від 3 до 6 років [1, р.183]. У 2010 р. на кінофестивалі у Римі був презентований документальний фільм про діяльність центру під назвою “Під блакитним небом” [7]. У 2001 та 2003 роках “Карітас Рим” заснував ще два центри для матерів-іноземок з малолітніми дітьми: “Дім Крістіана” (Casa di Cristian) та Дім імені Непорочного Зачаття (Casa dell’Immacolata). Тут жінки з дітьми, позбавлені будь-якої опіки і, які часто є жертвами насилля, можуть отримати притулок, найнеобхіднішу допомогу, включаючи медичну, психологічну та юридичну [13]. Також діє спеціальний центр для неповнолітніх іноземців (Centro Pronto Intervento Via Venatro) [13]. Згідно з останніми офіційними даними із сайту “Карітас Рим”, усі структури для іммігрантів умовно об’єднані у так звану “зону імміграції” (area immigrazione). До неї входять: Центр звернень на вул. Зокколетте та в Остії, соціально-освітня служба для неповнолітніх “Маленький світ” (L’Asilo Nido Piccolo Mondo), центр звернень Ferrhotel, дім-притулок Monteverde та центр для найбільш вразливої категорії. Центр звернень Ferrhotel розпочав роботу у 1999 р. і приймає чоловіків, що чекають на отримання статусу біженця. Центр прийняття в Остії, розташований на Набержній Тосканеллі, був створений ще у 80-х рр. Виконує характерні для такої установи функції: забезпечення найнеобхіднішими засобами, надання юридичних консультацій, орієнтування в системі захисту мігрантів тощо [10]. Дім-притулок у районі Монтеверде діє з 1986 р. приймає сім’ї іммігрантів, що з’являються на території парафії. Надає психологічну допомогу, допомагає вивчити мову, організував майстерню шиття та вишивки. Сьогодні усі ці організації діють спільно з Муніципальним управлінням соціальної політики Риму (Assessorato alle politiche sociali del Comune di Roma) [6].

Нелегальні іммігранти позбавлені можливості отримати будь-яку медичну допомогу, а до прийняття законів № 416 від 1986 р. та № 39 від 1990 р. її не могли отримувати і легальні. Тому першими, хто зайнявся цією проблемою, теж стали співробітники “Карітасу”. У 1983 р. поряд із притулком на вул. Марсала була організована амбулаторія для надання базової медичної та психологічної допомоги [1, р.171]. Спочатку амбулаторія розмістилася в приміщенні, наданому отцями салезіанами, а вже згодом – у виділеному залізницею [3, р.356]. Санітарні структури “Карітасу” із самого початку діяльності організовували співпрацю з іншими як церковними, так і світськими організаціями. Наприклад, з Товариством Св. Егідія, Генеральним союзом палестинських фармацевтів, Армією порятунку, з центром “Карітасу” “Допомога Життю”, університетом “Ла Сапієнца”, окремими кафедрами інших навчальних закладів, психіатричними амбулаторіями, тощо. З моменту створення і до 1989 р. були надані повністю безкоштовні медичні послуги майже 45 тис. особам з 75 країн світу [3, р.357–358]. З березня 1989 р. для потреб цього закладу в парафіях був організований збір ліків, надлишок яких відправлявся до країн Третього світу. У 1984 р. на базі амбулаторії Вищий інститут охорони здоров’я країни та Інститут раку з м. Вашингтона реалізували проект з безкоштовного обстеження близько 3 тис. одиниць крові на СНІД та інші інфекційні захворювання. Так амбулаторія набула незамінної ролі для епідеміологічних спостережень в столиці [3, р.359–360].

Згодом структура отримала назву поліамбулаторія, оскільки розширила спектр послуг, включаючи дрібні хірургічні втручання та спеціалізовану допомогу (кардіологія, пульмонологія, ортопедія, отоларингологія, консультації окуліста та акушер-гінеколога) [3, р.358]. Невелика амбулаторія з базовими спеціалістами почала діяти і при Центрі звернень в Остії [3, р.360]. У січні 1987 р. “Карітас Рим” створив пересувний медичний центр для ромів, яких у той час в столиці нараховувалося майже 5 тис. осіб [1, р.360].

У лютому 1990 р. “Карітас Рим” виступив одним із засновників Товариства медицини міграцій – SIMM (Società di Medicina delle Migrazioni), завданнями якого є моніторинг проблеми, фіксація особливих випадків, планування діяльності, залучення фі-

нансової та волонтерської допомоги. Того ж року виступив одним із організаторів другого міжнародного конгресу “Медицина і міграції”, який проходив з 11 по 13 липня в Римі. [3, р.361–362]. Результати роботи у сфері організації медичної допомоги мігрантам, свої висновки та спостереження “Карітас Рим” (у співавторстві) опублікував у трьох спеціальних виданнях – “Імміграція та здоров’я: право на папері?” (1996), “Право іммігрантів на здоров’я” (2002) та “Охорона здоров’я іммігрантів у місцевій політиці” (2010) [9; 12].

Ді Лієгро переймався не тільки проблемами імміграції у столиці, а й був чутливий до ситуації в інших регіонах країни. Так, після чисельних висадок албанців на берегах Пулі він надсилає делегації з римської дієцезії до дієцезії Тірани, які протягом наступних чотирьох років організують ряд спільних організаційних та інформаційних заходів під назвою “проект Албанія” [1, р.185].

Окремим важливим сегментом роботи “Карітасу” є популяризація ідей солідарності серед парафій римської дієцезії. Так, у 1989 р. релігійні інститути та парафії переобладнали для іммігрантів більше 100 приміщень. При парафії Св. Джованні Ді Торре Маура громада організувала невеликий центр звернень на 10 місць із кухнею та салоном, який використовувався для зустрічей іммігрантів. А в Остії кілька італійських сімей орендували житло для іммігрантів [3, р.364]. При Інституті сестер Успіння та підтримці парафії св. Роберто Белларміно і дієцезійного карітасу на вул. Романія створено центр допомоги материнству та допомоги родинам іммігрантів [3, р.364].

Християнська громада пішла назустріч духовним і релігійним потребам іммігрантів. 24 березня 1990 р. “Карітас” зініціював курс “Щоб познайомитися з ісламом”, покликаний налагодити міжрелігійний діалог між місцевим населенням та іммігрантами-мусульманами [1, р.184]. У 1990 р. при парафії Різдва Христового на вул. Галлія був створений так званий “куток ісламу”. Це були приміщення старого кінозалу, які відводилися для проведення молитов. Крім того прихожани та мешканці кварталу допомагають утримувати невеликий центр звернень. Парафія Св. Сільвії надала приміщення для автономної діяльності іммігрантів, а на вул. Інноченцо IV при “Карітасі” створено асоціацію вихідців з Філіппін та Каповерде. Тут же була створена португальська школа, якою опікувалися семінаристи-єзуїти [3, р.366–367].

З 1998 р. “Карітас Рим” бере участь у видавництві путівника “Іммігранти в Римі. Місця зустрічей та молитов”, яких вийшло вже 15. Путівник містить дані про релігійну приналежність мігрантів (у абсолютних та відсоткових показниках), перелік культових місць з адресами, іменами відповідальних та розкладом богослужінь [11].

Також “Карітас” столиці співпрацює з відповідними структурами та парафіями інших міст регіону Лаціо. Першу регіональну конференцію, присвячену співпраці щодо проблеми іммігрантів, організував монсеньйор П’єтро Гассбарі ще у липні 1990 р. До діяльності серед іммігрантів залучилися і ряд інших католицьких організацій. Починаючи з 1989 р., на сторінках власного видання розпочала кампанію із сенсибілізації громадської думки “Католицька дія” (L’Azione Cattolica). А Товариство Св. Егідія створило ряд шкіл для іммігрантів у Римі та деяких інших італійських містах. Італійська філія Єзуїтської організації для біженців на площі Берніні створила центр для іммігрантів та біженців (Centro Astalli), в якому діє їдальня, пункт роздачі одягу, школа вивчення італійської, англійської, французької мов, юридична консультація та притулок на 70 місць [3, р.372–373].

У Римі, як центрі католицизму, присутні числені чернечі згромадження. Біля вокзалу Терміні отці салезіани підтримують діяльність невеликого притулку на 20 місць, який носить ім’я дона Боско ще з 1981 р. Неподалік станції сестри Ордену Непорочної Діви Марії утримують центр для жінок та дітей. У районі Челіо сестри Матері Терези з Калькутти створили два притулки (чоловічий і жіночий) [1, р.373].

Отці скалабрини (Конгрегація Св. Карла) мають столітній досвід опікування мігрантами. Великий внесок у генерацію ідей робить їхній Центр дослідження еміграції в Римі (CSER). Опікується біженцями, спеціалізуючись на юридичній допомозі, скалабринська асоціація ASPER (Associazione Scalabriniani Profughi Emigrati Rifugiati). Також вони створили Центральний відділ для студентів-іноземців в Італії UCSEI (Ufficio Centrale Studenti Esteri in Italia). У столиці ця організація опікується гуртожитком на 80 місць, який носить ім'я Папи Івана XXIII [3, р.375]. Поштові, електронні адреси та розклади роботи цих організацій можна знайти на інтернет-сайті <http://www.baobabroma.org>, який теж є проектом місіонерів і містить інформацію про іноземні громади Рима [5]. Вже більше 30 років діє організація ордену комбоніанців для опіки над мігрантами і біженцями – ACSE (Azione Comboniana Servizio Emigrati e Profughi) [5].

Церковне походження мають і такі дві організації: “Рух між нами” (Movimento tra noi) та Італійська професійна асоціація сімейних працівників (l'Associazione Professionale Italiana dei Collaboratori Familiari). Перша зародилася з невеликої парафіяльної організації у 1952 р. і займається прийняттям, опікою над паломниками та промоцією міжкультурного діалогу, друга зареєстрована у 1971 р. як церковна організація, займається опікою мігрантів та їх професійною підготовкою [4; 8].

Починаючи з часів прийняття першого закону про імміграцію № 943 у 1986 р., в Римі діє комітет усіх соціальних організацій як світських, так і церковних, що займаються проблемами іммігрантів. Однією з ініціатив комітету стало проведення 15 січня 1990 р. конференції, яка розглядала варіанти удосконалення закону № 418 від 1989 р. Одним із учасників конференції був віце-президент Ради міністрів Клаудіо Мартеллі, чийм ім'ям називають наступний закон про імміграцію № 39 від 1990 р. – так званий “закон Мартеллі” [3, р.378].

Таким чином, церковні інституції були одними із перших, які звернули увагу на проблему імміграції в країні і, створивши розгалужену мережу організацій для вирішення найнагальніших проблем іммігрантів, заклали міцний фундамент для організації подальшої соціальної роботи в країні. З самого початку їх діяльності намагалися більш ґрунтовно підходити до проблеми, не обмежуватися асистенціалізмом, а й дбати про духовну опіку, сприяти інтеграції іммігрантів до нового суспільства, вчити їх бути самостійними та відповідальними за власне життя. Беручи до уваги відсутність спеціальних медичних установ для іммігрантів, “Карітас” проводив величезну роботу в цьому полі, а головне – він розробив точний і вмотивований орієнтир для подальшої роботи.

Діяльність Церкви характеризується як масштабністю, так і різноманітністю проектів. Велике значення мала своєчасна організація моніторингу та дослідження проблеми, промоційної діяльності та сенсibilізації громадської думки. Треба констатувати, що сьогодні представники Церкви присутні майже на усіх національних та регіональних обговореннях імміграційних проблем. Ця діяльність виявилася продуктивною і створила можливість досягати позитивних результатів, а досвід став корисним для послідовників. Хоча “Карітас” і позиціонує себе як надихаючу організацію, він продемонстрував, що може діяти і за рахунок власних ресурсів та активно їх залучати. Щодо недоліків та негативних сторін, то можемо назвати брак коштів. Гіркоти додає критика з боку частини суспільства, що є противником лояльності до іммігрантів. Є розбіжності у поглядах і в самому клерикальному середовищі. Тому діяльність Католицької Церкви серед іммігрантів почала виконувати і навчально-виховну функцію. Популяризуючи солідарність та часто випереджаючи державу, вона сприяє зменшенню напруги у суспільстві. Звичайно, що більшість проектів, які реалізують центри для іммігрантів, зокрема в Римі, – це тільки часткове вирішення проблеми, однак їх діяльність демонструє здатність залучати до співпраці й інші сили і підтримує віру в можливість їх вирішення.

1. Badaracchi L. Luigi Di Liegro. Profeta di carità e giustizia / Badaracchi Laura. – Torino : Edizioni Paoline, 2007. – 220 p.

2. Dossier Statistico Immigrazione Caritas Migrantes 1997. – Roma : Anterem, 1997. – 351 p.
3. Di Liegro L. Il pianeta immigrazione: dal conflitto alla solidarietà / Di Liegro L., Pittau F. – Roma : Edizione Dheoniane, 1990. – 502 p.
4. Api-Colf. La nostra storia [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.api-colf.it>.
5. Baobab. Comunità immigrate a Roma [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.baobabroma.org>.
6. Conoscere per accogliere. Scheda progetto per l'impegno di volontari in servizio civile in Italia [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.caritasroma.it/wp-content/uploads/2013/06/CONOSCERE-PER-ACCOGLIERE.pdf>.
7. Celio Azzurro, quell'asilo molto speciale raccontato da Edoardo Winspeare [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: [http://roma.corriere.it/notizie/arte\\_e\\_cultura/10\\_aprile\\_30/winspeare-celio-azzurro-deleo-1602937053609.shtml](http://roma.corriere.it/notizie/arte_e_cultura/10_aprile_30/winspeare-celio-azzurro-deleo-1602937053609.shtml).
8. Il movimento tra noi [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.movimentotranoi.it/chi-siamo/il-movimento>.
9. Immigrazione e salute un diritto di carta? [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.caritasroma.it/wp-content/uploads/2010/09/salute-di-carta-1996.pdf>.
10. I centri che fanno riferimento all'Area immigrati [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.caritasroma.it/attivita/nel-territorio/immigrati>.
11. Immigrati a Roma e provincia. Luoghi di incontro e di preghiera [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.caritasroma.it/wp-content/uploads/2014/01/scheda-guida-2014.pdf>.
12. La tutela della salute degli immigrati nelle politiche locali [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.caritasroma.it/2010/09/la-tudela-della-salute-degli-immigrati-nelle-politiche-locali>.
13. Progetto per le Case accoglienza madri-bambini [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.caritasroma.it/cosa-puoi-fare/fai-una-donazione/progetti-di-solidarieta/la-casa-esiste-gia>.
14. Pronto intervento minori via Menafro [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.caritasroma.it/cosa-puoi-fare/fai-una-donazione/progetti-di-solidarieta/centri-di-pronto-intervento-minori-della-caritas-roma-di-via-venafro>.
15. Solidarietà: Piccolo Mondo, a scuola di integrazione [Risorsa elettronica]. – Modalità di accesso : URL: <http://www.romasette.it/modules/news/article.php?storyid=5525>.
16. Ultim'ora: Santa Giacinta, cittadella della solidarietà [Risorsa elettronica]. – Modalità di access : URL: <http://www.romasette.it/modules/news/article.php?storyid=3080&keywords=anto>.

*Статья посвящена социальной деятельности католических институтов среди иммигрантов в итальянской столице в начале 80-х годов XX в., когда значительно возрос поток иммигрантов в страну, и в наши дни. Рассматривается история создания специальных организаций для опеки над мигрантами и методология их работы.*

**Ключевые слова:** иммиграция, социальная деятельность, опека, Католическая церковь, Рим, “Каритас”.

*The article is devoted to the social activities of Catholic institutions among immigrants in the Italian capital since the beginning of the 80's of the 20th century when significantly increased flow of immigrants to the country to this day. Consider the history of special institutions for the care of migrants and their work methodology.*

**Keywords:** immigration, social activities, care, Catholic Church, Rome, “Caritas”.

**УДК 801.81: 94(47+57) “1941/1945”**

**ББК ТЗ (4 Укр) 624.5,01**

**Ольга Мазурок**

## **ЗЛОЧИННА ДІЯЛЬНІСТЬ РАДЯНСЬКИХ ПАРТИЗАНІВ У ПЕРІОД НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЖІНОК ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ**

*Розглянуто проблему злочинної діяльності партизанських з'єднань у Західній Україні в період передислокації стосовно жіночої частини населення. Проведено аналіз факторів впливу, причин та особливостей ставлення радянських партизанів до населення Західної України загалом та жінок зокрема. За архівними матеріалами розкрито характер злочинної діяльності по відношенню до жіночої частини населення. Визначено причини агресивного ставлення радянських партизанів до населення західних областей України.*